

МЕТОД СТИЛІЗАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА НА ЗАНЯТТЯХ З КОМПОЗИЦІЇ

Микола Пічкур. Метод стилізації як засіб творчого розвитку майбутнього дизайнера на заняттях з композиції.

Анотація: у статті з'ясовано сутність методу художньої стилізації, теоретично обґрунтовано місце і роль стилізації в системі художньо-проектної діяльності дизайнера, розроблено зміст та алгоритм виконання окремих творчо-розвивальних завдань з елементами стилізації (з відповідним ілюстративним матеріалом) у програмі занять теоретико-практичного курсу композиції, що входить до навчального плану професійної підготовки майбутнього дизайнера.

Ключові слова: метод стилізації, творчий розвиток, майбутній дизайнер, композиція.

Николай Пичкур. Метод стилизации как средство творческого развития будущего дизайнера на занятиях по композиции.

Аннотация: в статье определена сущность метода художественной стилизации, теоретически обоснованы место и роль стилизации в системе художественно-проектной деятельности дизайнера, разработаны содержание и алгоритм выполнения отдельных творчески-развивающих заданий с элементами стилизации (с соответствующим иллюстративным материалом) в программе занятий теоретико-практического курса композиции, который входит в учебный план профессиональной подготовки будущего дизайнера.

Ключевые слова: метод стилизации, творческое развитие, будущий дизайнер, композиция.

Nickolay Pichkur. Method of стилизації as mean of creative development of future designer on employments of composition.

Annotation: essence of method of artistic stylisation is certain in the article, a place and role of стилизації in the system of artistic and project activity of designer is grounded in theory, maintenance and algorithm of implementation of separate creatively developing tasks is developed with the elements of stylisation (with the proper illustrative material) in the program of employments of theoretical and practical course of composition, which is included in the curriculum of professional preparation of future designer.

Keywords: method of stylisation, creative development, future designer, composition.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нині істотно зросли вимоги, що ставляться до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців творчих професій, у тому числі і в галузі дизайну. Про це свідчать окремі положення Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, що декларують реалізацію компетентнісного, синергетичного, інноваційного та інших наукових підходів до організації навчально-виховного процесу у вищій школі.

Загальновизнано, що в проектній діяльності дизайнера дуже важливим є високо розвинуте образне мислення, завдяки якому відтворюється художня ідея твору за допомогою методів і прийомів стилізації у розробленні дизайн-продукції, наприклад, фірмового стилю, логотипу, товарного знаку, емблеми тощо. Методична значущість стилізації в арсеналі професійних засобів дизайнера визначається тим, що на її основі відбувається художньо-образне перетворення багатовимірною, різноякісного предметного змісту в обмежено-узагальнену, цілісну й візуально згармонізовану форму [3, с. 146]. Саме тому опанування методики стилізації в теоретико-практичному курсі «Композиція»

професійної підготовки майбутнього дизайнера посідає одне з ключових місць. При цьому метою виконання завдань зі стилізації є формування у студентів специфічного асоціативно-образного мислення, творчої уяви, інтуїції, креативних здібностей та вмінь відтворювати проектні задуми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль стилізації як художнього методу останнім часом зросла, оскільки збільшилася потреба людей в створенні стилістичного цілісного, естетично значущого навколишнього середовища. Тому методам і прийомам стилізації велика увага приділена в науково-педагогічних та навчально-методичних працях О. Голубєвої, К. Далгдіяна, Т. Костенко, В. Михайленка, Р. Паранюшкіна, В. Устіна, О. Чернишова, М. Яковлєв, М. Яремківа та інших авторів. Однак, незважаючи на те, що в історії дизайну існує велика кількість зразків стилізованих форм предметного світу, актуальність проблеми полягає в тому, щоб навчити майбутнього дизайнера творчо підходити до образотворення засобами стилізації.

Мета статті – проаналізувати сутність методу стилізації, визначити його місце змісті вивчення курсу композиції та творчо-розвивальну роль у професійній підготовці майбутнього дизайнера.

Виклад основного матеріалу. Специфіка мови дизайну полягає в тому, що предмети реального світу підлягають образотворчій трансформації, переробляються в частині форми, об'ємі, кольорі і вирішуються символічно, площинно, декоративно та образно-асоціативно. З цим пов'язана необхідність урахувувати художні властивості матеріалу, технологічні прийоми його оброблення, прикладний характер виробів і традиції трактування образності, що склалися в дизайнерському мистецтві.

Ідеї і емоції дизайнера знаходять своє матеріальне втілення через практичну діяльність. Тому навчання стилізації майбутніх фахівців-дизайнерів є складним процесом формування образного і композиційного

мислення, а також оволодіння практичним аспектом творчості, що дає змогу досягати єдності змісту й художньої форми.

Процес композиційної діяльності складається з низки послідовних етапів: емоційно-образного сприйняття світу – задуму – творчих пошуків – добору виражальних засобів, технічних прийомів діяльності, що сприяє матеріалізації проектного задуму. Теоретично місце і роль стилізації в системі художньо-проектної діяльності дизайнера обґрунтовується такими положеннями:

- заняття з композиції є провідним чинником, що сприяє розвитку творчих здібностей, уяви, фантазії, асоціативно-образного та проектного мислення;

- опанування методами і прийомами композиції передбачає сформованість відповідних знань, умінь і навичок, що є універсальними для всіх видів дизайн-діяльності;

- навчання композиції – це шлях до вирішення проблеми формування композиційної грамоти і високого рівня творчості майбутнього дизайнера.

Характерними ознаками композиції в дизайні є асоціативність, образність і стилізованість, що досягається у спосіб узагальнення, спрощення другорядних якостей і властивостей об'єкта та виявлення його головних особливостей, тобто сконцентрованого вираження зовнішньої схожості, використанням гротеску тощо.

Стилізація (франц. *stylisation*, від *style* – стиль) у літературі і мистецтві – цілеспрямоване відтворення чужого стилю як певній естетичній та ідеологічній позиції в новому художньому контексті. Стилізація часто була способом відходу у вигаданий ідеалізований світ. Тому вона є важливим прийомом книжкової графіки, театрального декоративного мистецтва, мультиплікаційного кіно тощо. Декоративно-прикладне мистецтво та особливо сучасний дизайн часто звертається до

методу стилізації, адже завдяки цьому відбувається пошук графічного образу відповідно до матеріалу і технології у творчості дизайнера.

У довіднику-словнику з дизайну, термін «стилізація» потрактовано в кількох значеннях:

1) свідоме використання дизайнером ознак того або іншого стилю при проектуванні виробів (часто застосовується в стайлінгу);

2) пряме перенесення найбільш явних візуальних ознак культурного зразка на проєктовану річ найчастіше в галузі її декору (пластичного, кольорографічного, фактурного, текстурного);

3) створення підкреслено-декоративної форми шляхом наслідування зовнішнім ознакам природних або створених людиною об'єктів.

Основна операція стилізації – це формалізація об'ємно-пластичних, колористичних, графічних мотивів, їх спрощення, узагальнення, організація з метою досягнення бажаного смислового і декоративного враження, стильової виразності [2].

Як стверджують В. Михайленко та С. Прищенко сучасні прийоми стилізації досить різноманітні: від декорування, тобто часткового спрощення реальної предметної форми із збереженням об'єму та предметних кольорів, до формалізації – граничного абстрагування на основі геометричних фігур або криволінійних плям [1, с. 125]. Науковці виокремлюють такі прийоми стилізації:

– пошук аналогій – редагування зовнішнього контуру зображення, де зберігається основний силует конструктивним або пластичним засобом; зміна силуету загальної форми чи окремих деталей;

– трансформування перетворення об'ємної форми на площинну; свідомо зміна пропорцій, деформація, надання гротескних рис;

– пошук асоціацій – створення графічних і колористичних вирішень, що нагадують природний зразок-аналог;

– комбінування – використання прийомів комбінаторики; часткове включення до дизайн-розробки елементів біоформи;

– формалізація – відтворення природних форм на основі геометричних фігур або абстрактних плям; інверсійні альтернативні композиційні вирішення; використання замість реалістичних складних відтінків кольору площинних одноколірних або умовних (тепліх, холодних, ахроматичних, контрастних тощо) [1, с. 126].

Окреслені прийоми стилізації цілком підлягають аналітичному підходу та проектно-концептуальній стратегії креативності в дизайні, що дає змогу органічно влитися в логіку викладання композиції в процесі професійної підготовки майбутнього дизайнера. Саме тому стилізацію слід класти в основу опанування таких видів композиції, як предметна (фігуративно-символічна), образно-смілова (жанрова) та образно-фантастична. При цьому майбутні дизайнери мають ознайомитися з фігуративними способами графічної стилізації, навчитися орнаментально наповнювати фігуративно-символічну композицію, застосувати прийоми стилізації в декоративному натюрморті, пейзажі, портреті і сюжетній картині, а також засвоїти трансформативний та спонтанно-автоматичний способи стилізації в образно-фантастичній композиції.

На теоретичному рівні викладач на лекційному занятті з теми «Стилiзація у фігуративно-символічній композиції» має розкрити сутність поняття «стилiзація», окреслити її типологію, ознайомити з основними графічним способами стилізації, охарактеризувати особливості декоративної стилізації.

На практичному рівні важливо навчити студентів способам графічної подачі стилізованого зображення. Для цього буде корисним виконання такого завдання: розграфити олівцем аркуш паперу (А-4) на 9 однакових

за величиною комірок, у яких дуже швидко й, не замислюючись, плавними

лініями треба намалювати довільні й неускладнені зайвими деталями фігури. Потім слід уважно подивитися на кожну з них і так само швидко домалювати той предмет, що ці фігури нагадують. Одержані фігуративно-символічні стилізовані зображення надалі слід підсилити тонально-текстурною графікою (рис. 1).

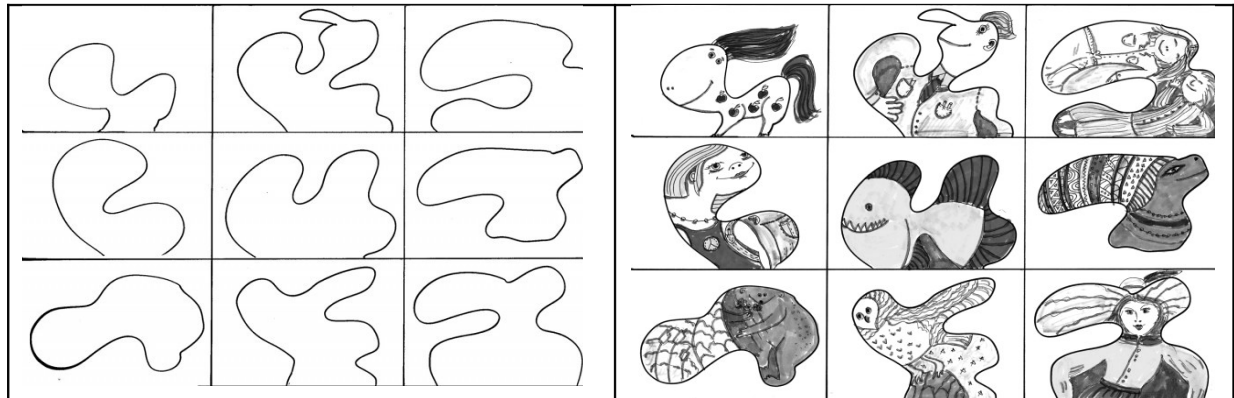

Рис. 1. Зразок стилізації в спонтанно-автоматичний спосіб.

Щоб студенти мали змогу максимально засвоїти методику стилізації, корисно виконати завдання щодо графічної стилізації природної форми за таким алгоритмом:

- 1) вибір об'єкта стилізації (наприклад, гілка сакури) та її замальовка олівцем;
- 2) виділення дрібних об'єктів, вивчення характеру форми, початок роботи над узагальненням форми (пошукова ручна графіка, олівець);
- 3) силуетна заливка форми + внутрішнє декоративне розроблення дрібних форм;
- 4) виявлення структури й архітектоніки загальної форми та узагальнення дрібних форм до геометричної форми (пошукова ручна графіка, олівець);
- 5) продовження трансформації і стилізації дрібних форм, присутніх в основній формі та фінальний варіант стилізації гілки сакури в декоративну стилізовану форму (рис 2.).

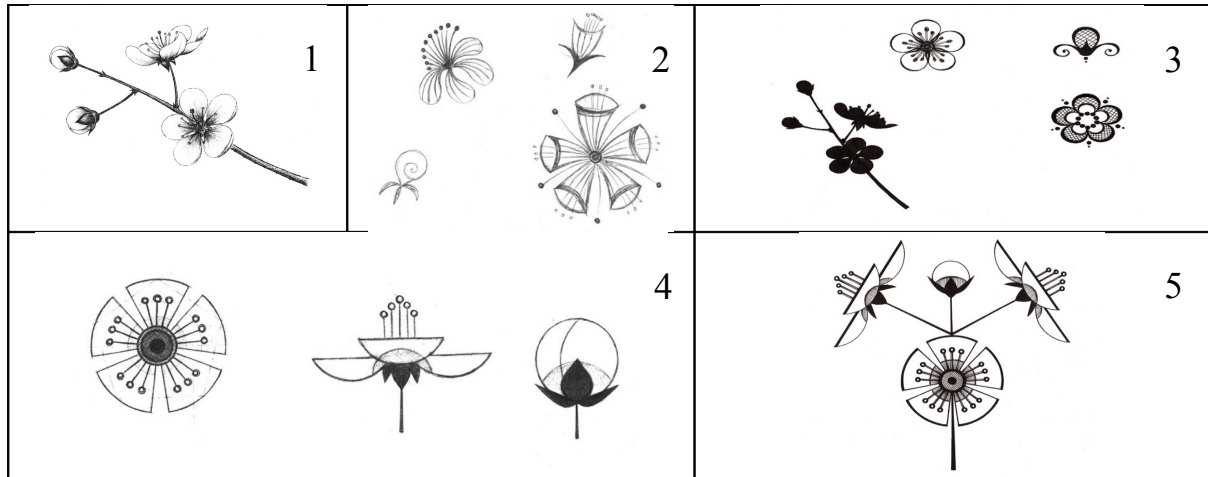

Рис. 2. Зразок послідовності графічної стилізації природної форми.

Особливо цікавим і результативним в аспекті засвоєння методики декоративної стилізації є завдання щодо виявлення морфологічних ознак природної форми. Наприклад, графічний стилізований образ дерева можна створити за такими характеристиками, як пружність, колючість, могутність, гнучкість, кучерявість, ажурність та відповідними засобами, приміром, лінія з напливом, лінія і пляма, пляма і штрих тощо (рис. 3.).

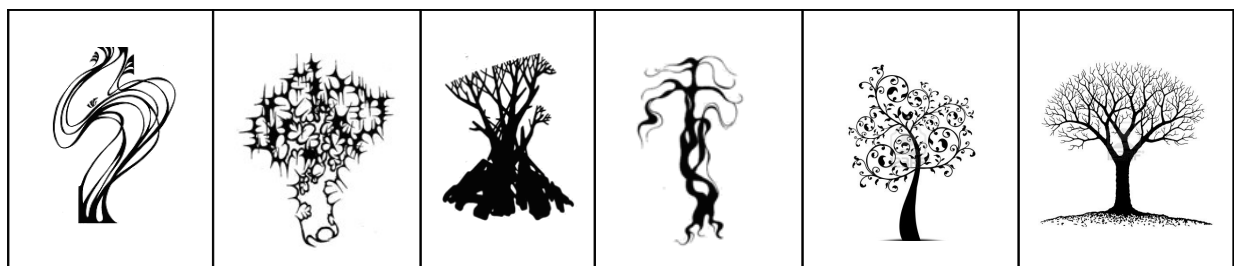

Рис. 3. Способи графічної стилізації дерева за різними морфологічними ознаками.

Слід зазначити, що аналогічні прийоми стилізації доцільно експлікувати на завдання з композиції декоративного натюрморту, пейзажу, портрету тощо. При цьому студентам необхідно глибоко

усвідомити, що метод стилізації за своїм формотворчим потенціалом застосовується для узагальнення, системної супідрядності різноманітних ознак, характеристик і властивостей самого предмету. Ця особливість указує на те, що сам процес стилізації є творчим актом образотворення. Тому у своєму професійному розвитку майбутній дизайнер має бути творцем справжньої стильової єдності при розробленні, наприклад, фірмового стилю, дизайну одягу, інтер'єру, промислової продукції та інших видів предметного середовища.

Висновок. Художній метод стилізації в курсі композиції професійної підготовки майбутнього дизайнера посідає одне з ключових місць, оскільки завдяки ньому найвиразніше виявляються принципи цілісної організації образотворчого матеріалу за законами домірності, ритмічності й гармонії. Досягнення вершин майстерності в художній стилізації предметного середовища є запорукою творчого розвитку майбутнього дизайнера.

Перспектива подальших досліджень полягає в комплексному вивченні методу стилізації у зв'язку з іншими методами створення композиції в дизайні.

Список використаних джерел:

1. Михайленко В. Є. Стилiзацiя природних форм у графiчному дизайнi та рекламi: формотворчi аспекти / В. Є. Михайленко, С. В. Прищенко // Технiчна естетика i дизайн. – 2012. – Вип. 11. – С. 121–129.
2. Основные термины дизайна : Краткий справочник-словарь. – М. : ВНИИТЭ, 1988. – 88 с.
3. Чернышев О. В. Формальная композиция. Творческий практикум / О. В. Чернышев. – Минск : Харвест, 1999. – 312 с.